

Naturrisikoutvalget

Telemark fylkeskommune

Samhandlingsarena for grønn industri

Else Hendel

29. mai 2024

Innhold

Bakgrunn

Hva er naturrisiko?

Utvalgets anbefalinger

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

*Vår økonomi
og velferd er
helt avhengig
av naturen,
samtidig
skader vi den*

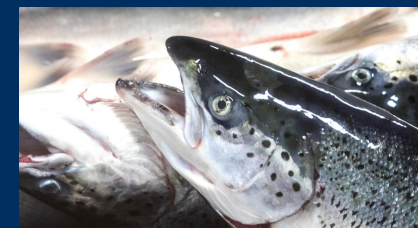

Avhengighet av natur

Påvirkning på natur

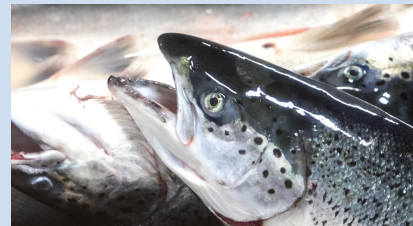
Mais
Vannrensing
Kretsløp
Korn
Leppefisk
pH
Strømforhold
Marint protein
Klimaregulering
Fôrproduksjon
Temperatur
Vannmiljø
Næringsstoffer
Fiskemel
Fôr
Avgiftning
Fiskeolje
Soya
Nedbryting
Avfallsbehandling
Oksygenrikt vann

Lakselus
Fiskesykdommer
Notimpregnering
Utslipp av næringsstoffer
Høsting av marine ressurser
Forurensning

Fôrrester
Arealbeslag
Utslipp

Rømt fisk
Legemidler
Død fisk

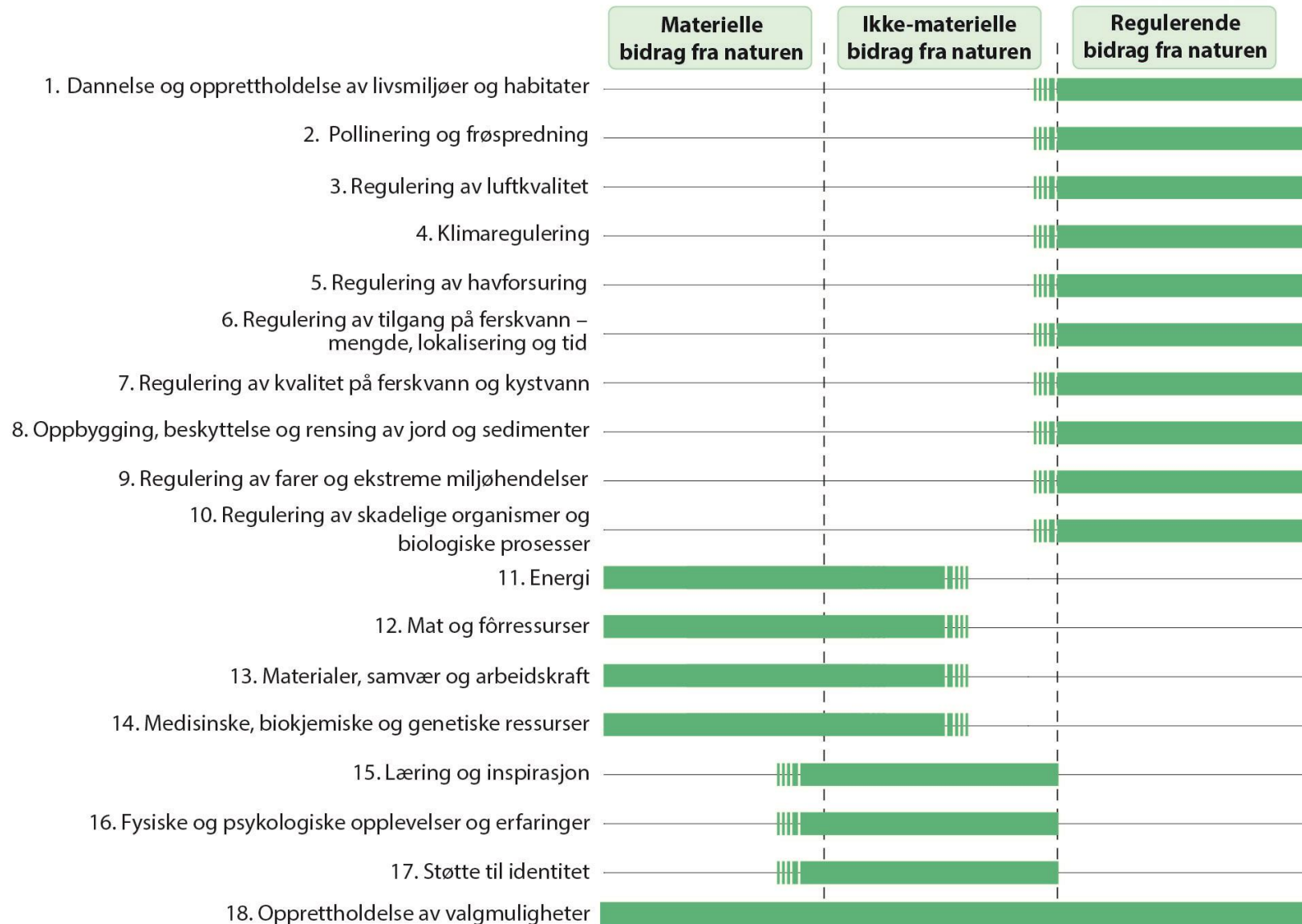

Vi forårsaker naturtap

*... natur over hele verden
forringes raskere enn noen
gang tidligere i
menneskehetens historie ...*

Naturens bidrag til mennesker

Illustrasjon: Konsis

Kilde: IPBES (2019) / Diaz mfl. (2018)

Norsk natur er også under press

**Tilstrekkelig kunnskap
og økende erkjennelse**

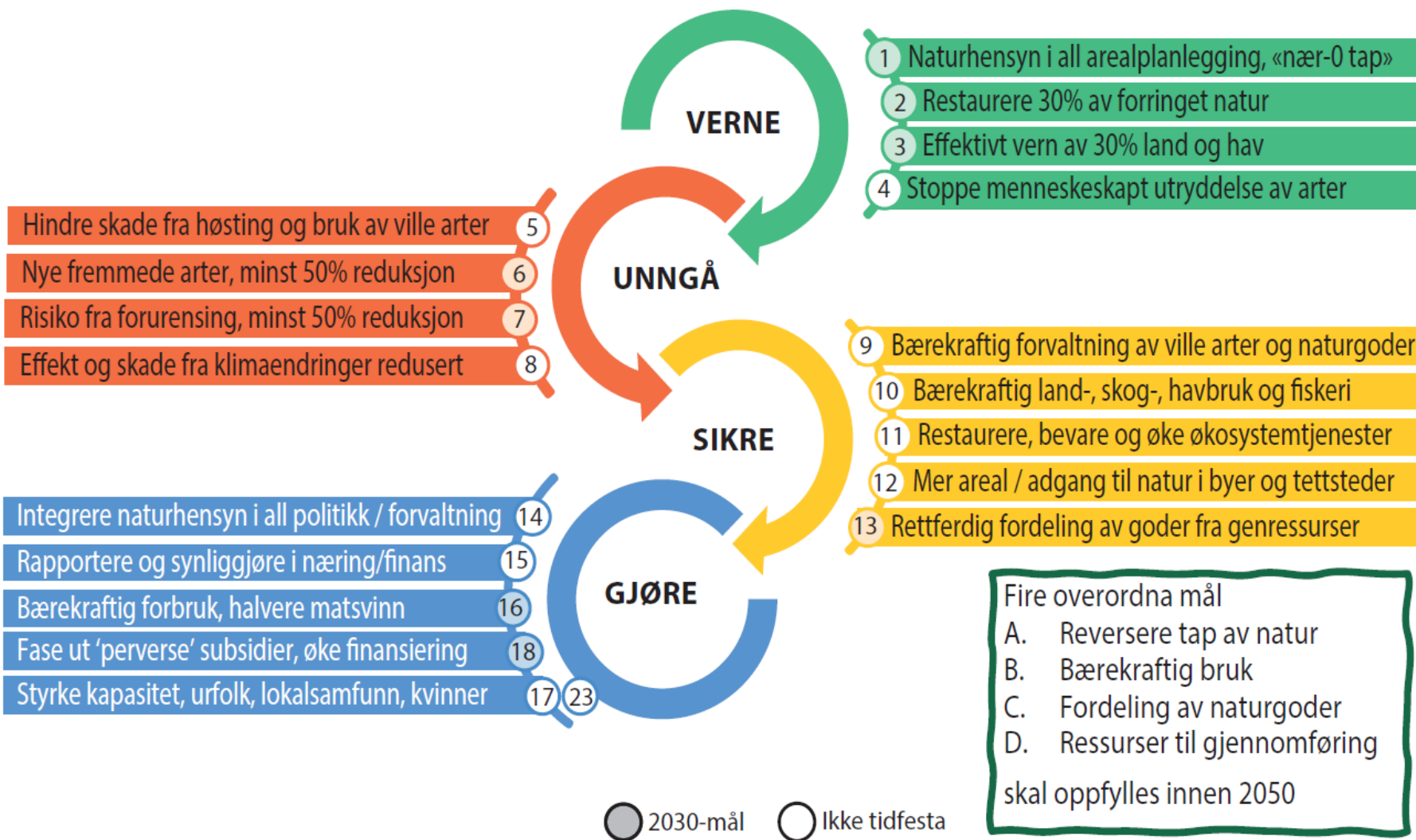
**– politikk,
sivilsamfunn,
næringsliv og
enkelpersoner**

Det tas viktige grep

Målene i naturavtalen

© Vigdis Vandvik 2023

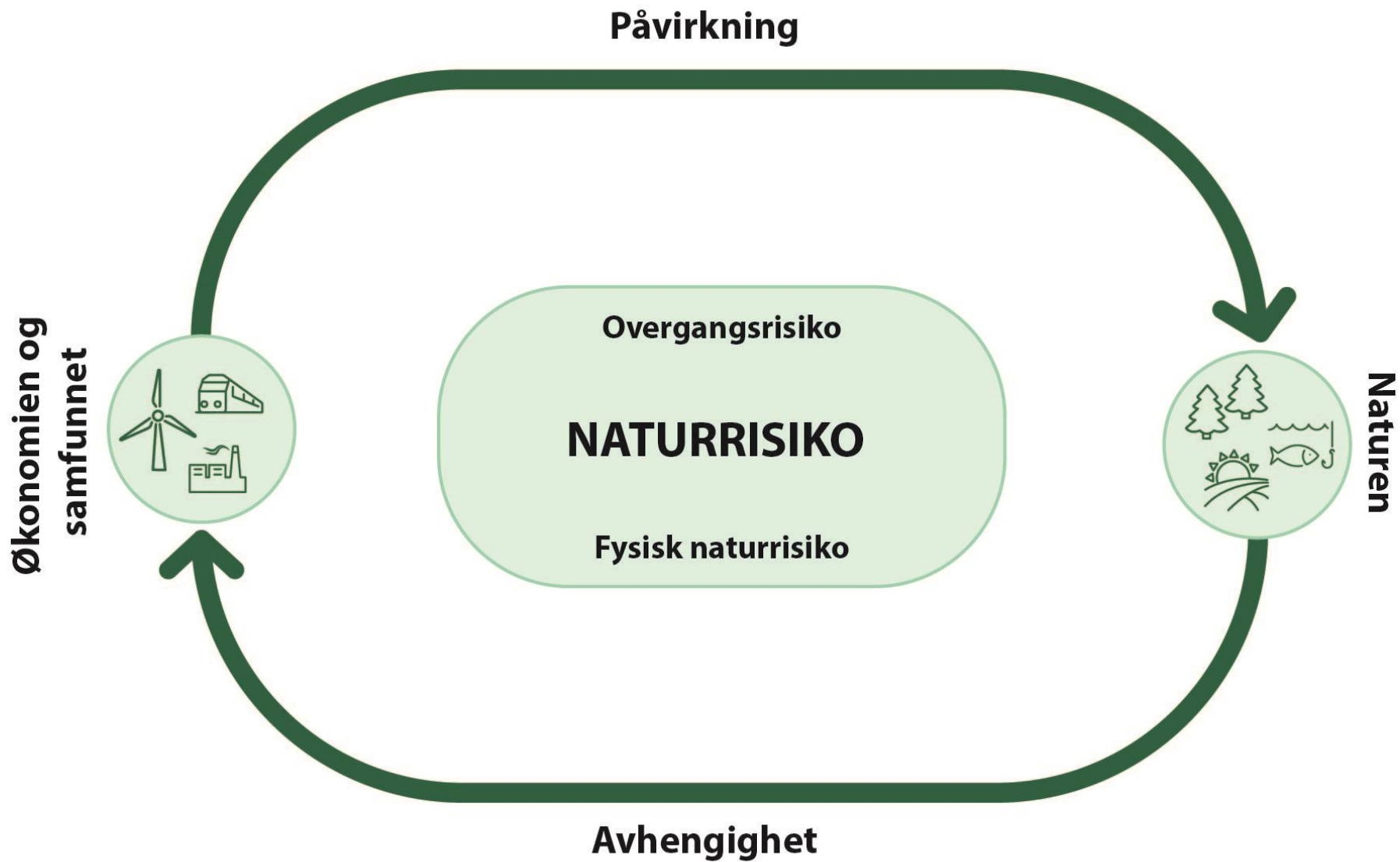
Kilde: Vigdis Vandvik,
Universitetet i Bergen

Foto: Helge Skodvin

Naturrisiko: tilnærming for å vurdere og håndtere usikkerhet

- **Fysisk naturrisiko** er risiko knyttet til konsekvensene for aktørene og samfunnet av tap og forringelse av natur.
- **Naturrelatert overgangsrisiko** er risiko som oppstår som følge av endringer i reguleringer, rammebetingelser, politikk, teknologi eller forbrukerpreferanser.

Illustrasjon: Konsis

Kilde: Naturrisikoutvalget

Naturrisikoutvalget – *et innsiktsutvalg*

- Rettet mot offentlige myndigheter og privat sektor, og omfatter aktivitet i Norge og internasjonale verdikjeder
- Generelle anbefalinger, med stor vekt på at den enkelte aktør og beslutningstaker selv må vurdere og håndtere egen eksponering mot naturrisiko

Generelle anbefalinger

Gode råd for arbeidet med naturrisiko

- Forstå avhengighet og påvirkning (dobbel vesentlighet)
- Fokuserer på det som er **vesentlig for den som gjør analysen**, men også for naturen og samfunnet
- Bruke oppdatert datagrunnlag og kunnskap, og trekke på tilgjengelig og relevant metodikk og veiledning
- Integrere naturrisiko i etablerte prosesser for samlet risikostyring
- Vurdere aktiviteter opp mot mulige framtidige utfallsrom, inkludert muligheten for særlig farefulle utfall

Femtrinnsmodell for arbeidet med naturrisiko

• **Identifisere** hvor du berører natur

• **Analysere** hvor du er avhengig av og /eller påvirker natur

• **Vurdere** hvor du er utsatt for naturrisiko

• **Rapportere** om vesentlig naturrisiko

• **Beslutte** i konkrete saker og veivalg

Illustrasjon: Konsis
Kilde: Naturrisikoutvalget

Nasjonale myndigheter

Tiltak for å håndtere naturrisiko på nasjonalt nivå

- Naturrisiko i avveininger, beslutninger og langsiktige planer
 - Verdikjeder og internasjonalt perspektiv er viktig
- Oppfølgingen av naturavtalen blir viktig for å redusere naturrisiko
 - Utvalget anbefaler et bredt naturforlik etter mal fra klimaforliket
- Naturrisiko må integreres i vurderingen av finansiell stabilitet
- Naturrisiko inn i trepartssamarbeidet – samarbeid og tillit

Offentlig sektor (stat og kommune)

Naturrisiko må inn i offentlige beslutninger

- Bedre beslutninger – i tråd med føre var-prinsippet, gir bedre forståelse for samlet belastning og farefulle utfall
- Plan- og bygningsloven og annet relevant lovverk – lovutvalg for å se hvordan naturrisiko kan integreres*
- Naturrisiko inn i eierskaps- og finansieringsvurderinger og etatsstyring
- Naturmangfold inn i kommunale planer

Kompetanse og kunnskap må heves

- Veiledning om integrering naturrisiko i beslutningsgrunnlag for offentlige tiltak
- Kunnskapsbaserte og transparente beslutningsprosesser
- Nødvendig kompetanse og kapasitet i konsekvensutredninger
- Styrket miljø- og naturkompetanse

Offentlig sektor må legge til rette for god vurdering og håndtering av naturrisiko

- Nye metoder, mer data og økt innsikt i naturens bidrag
 - Stedfestet informasjon - naturkartlegging og naturregnskap
 - Strukturerte data som er tilgjengelige for alle
- Klarere føringer om naturverdier i planretningslinjer og i vurderinger av innsigelser i plansaker*
- Stimulere til innovasjon som reduserer naturrisiko

Privat sektor (virksomheter)

Privat sektor må styrke arbeidet med naturrisiko

- Bruk femtrinnsmodellen og anerkjent metodikk
 - Se bredt på mulige framtidige utfall
- Samarbeid for økt kompetanse og deling av erfaringer
- Integrer naturrisiko i eksisterende risikostyring
- Rapporter om naturrisiko så det blir relevant og synlig, og slik at det også kan gi endret adferd
- Finanssektoren må få fram informasjon om naturrisiko og økt bevissthet hos sine kunder

Særmerknad fra et utvalgsmedlem
til fire av anbefalingene

Særmerknader fra utvalgsmedlem Hanne Katrine Sjølie

1. Støtter ikke forslaget om lovutvalg
 - a. Utvalget har ikke påvist at tap og forringelse av natur forårsaket av andre aktører er en generell vesentlig risikofaktor for næringer eller nasjonalt.
 - b. Utvalget har ikke dokumentert at dagens lovverk ikke er tilstrekkelig.
2. Støtter ikke premiss og anbefalinger om mer statlig styring overfor kommunene for å redusere fysisk naturrisiko
 - a. Dette følger av punkt 1a om at utvalget ikke har påvist generell vesentlig fysisk naturrisiko fra andre aktører.
 - b. Mer statlig styring vil ikke gi bedre forvaltning av natur og arealer. Lokale beslutninger er godt egnet til å avveie ulike formål og styrker legitimiteten i forvaltningen.

Næringer og sektorer i Norge er utsatt for naturrisiko

- Arealbruksendringer er en hovedårsak til naturtap, og en nøkkelfaktor bak naturrisiko
- Primærnæringene er særlig utsatt for fysisk naturrisiko
- Næringer, sektorer og husholdninger i Norge treffes av naturrisiko gjennom sine verdikjeder
- Overgangsrisiko avhenger av hvor omfattende, rask, effektiv og forutsigbar omstillingen er
- Legitimitet og langsiktig politikk reduserer overgangsrisikoen

Oppsummert: Bedre beslutninger

- Tap av natur er en risiko
- Naturavtalen legger premisser for arbeidet med naturrisiko
- Private og offentlige aktører må vurdere og håndtere sin egen naturrisiko
- Utvalgets rapport gir strukturert innsikt som støtte til arbeidet
- Naturrisiko er et krevende fagfelt i utvikling

Delta på høringen!

- Høringsfrist 30. juni 2024!

NOU 2024

